AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
“NAXÇIVAN” UNİVERSİTETİ

FƏNN SİLLABUSU

Təsdiq edirəm: H.Ə.Məmmədov
Tarix: 8 sentyabr 2022

Fənnin təsviri	**Fənn (adı, krediti)**	Makroiqtisadiyyat 10 kredit
	Fakültə	İqtisadiyyat
	İxtisas	İqtisadiyyat
	Səviyyə (bakalavriat, magistratura)	Bakalavr
	Semestr	III
	Təlimçi	Nicat Əli oğlu Ağayev
	E-mail:	Nicatn871@gmail.com
	Tel:	0604787900
	Dərs günləri və saatları	I gün I saat II gün II saat III gün I saat IV gün I saat
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Baza/Seçmə	Baza fənn	
Tələb olunan dərsliklər və dərs materialları	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu 6. Jack Harvey, Ernie Jowsey “Müasir ekonomiks” Bakı 2008 7. Q.P.Juravlyova İqtisadi nəzəriyyə. Makroiqtisadiyyat 1,2 dərslik Moskva 2007, Bakı 2008	
İstifadə ediləcək web səhifələr	1. www.azerbaijan.az 2. www.anl.az 3. www.stat.gov.az 4. www.ekoavrasya.net 5. WWWaz.wikipedia.org 6. www.worldbank.org 7. www.imf.org 8. www.weforum.org	
Fənnin xülasəsi	Makroiqtisadiyyat-iqtisadi nəzəriyyənin, iqtisadiyyatın bütövlükdə fəaliyyət mexanizmini öyrənən hissəsidir. Makroiqtisadiyyatın tədqiqat obyekti bütün təsərrüfat üzrə yekun, ümumiləşdirilmiş göstəricilərdir. Milli sərvət, ümumi milli və ümumi daxili məhsul, milli gəlir, məcmu dövlət və özəl investisiyaları tədavüldə pulun ümumi miqdarı, həmçinin makroiqtisadiyyat ölkə üzrə orta gəlirlər, orta əmək haqqı, inflyasiyanın səviyyəsi, məşğulluq, ictimai əmək məhsuldarlığı kimi orta iqtisadi göstəriciləri öyrənir və tədqiq edir.	
Fənnin məqsədləri	Tələbələrdə makro iqtisadiyyatın təməl biliklərini formalaşdırmaqdır. Bu kursda makroiqtisadi göstəricilərdən başlayaraq real iqtisadiyyat, pul və qiymətlər, makroiqtisadi siyasət və açıq iqtisadiyyatın makroiqtisadi təhlilinə qədər bir çox mövzular üzrə təməl biliklər verilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Fənn makroiqtisadiyyatın əsas prinsiplərini əhatə etməklə, milli gəlirin ölçülməsi, yaşayış minimumunun hesablanması, iqtisadi artım, maliyyə sistemi, məşğulluq və işsizlik, monetar sistem və inflyasiya, açıq iqtisadiyyat, məcmu tələbə və təklif, makroiqtsiadi siyasət kimi mövzuları özündə birləşdirir	

<table>
<tr><td rowspan="1">Öyrənim nəticələri</td><td colspan="2">Bu fənni uğurla tamamlayan tələbələr sonda aşağıdakı bacarıqlara yiyələnəcəklər:
- Təməl makroiqtisadi anlayışları şərh edə bilmək;
- Milli gəlir və yaşayış minimumunun hesablamaq;
- Ölkənin iqtisadi inkişaf imkanlarını təhlil etmək;
- Maliyyə sistemi və maliyyə siyasətini təhlil etmək;
- Məşğulluq və işsizlik problemlərini təhlil etmək;
- Monetar sistemi və monetar siyasəti təhlil etmək;
- Açıq iqtsiadiyyatın makroiqtisadi təhlilini aparmaq;
- Makroiqtisadi tarazlıqları təhlil etmək.</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Tədris metodları</td><td>Mühazirə</td><td>Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar verilir</td></tr>
<tr><td>Qrup müzakirəsi</td><td>Tələbələrə fərdi mövzuda təqdimatlar verilir və müzakirə aparılır</td></tr>
<tr><td>Təcrübi məşğələ</td><td>Yeni mövzu əyani vəsaitlərin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah edilir.</td></tr>
<tr><td>Simulyasiya</td><td>Aralıq və yekun imtahan zamanı tələbələrin mənimsənilmə səviyyəsi yoxlanılır və təhlil edilir</td></tr>
<tr><td>Layihə</td><td>Tələbələrə dərsə aid fərdi laborator işləri verilir və simulyasiya proqramlarından istifadə edilərək nəticələr qeyd edilir</td></tr>
<tr><td>Digər</td><td>Tədris prosesində fərdiləşdirilmiş (oyunlar üçün materiallar, testlər) və vizual (slaydlar, sxemlər, qrafiklər, şəkillər, sənəd nümunələri) materiallar kimi təlim metodlarından istifadə edilir</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Qiymətləndirmə</td><td>Mövzunun mənimsənilməsi</td><td>Faiz nisbəti(%) və yə bal</td></tr>
<tr><td>Ballarınmaksimummiqdarı</td><td>100 bal</td></tr>
<tr><td>1. Semestr ərzində toplanmış maksimum bal</td><td>50 bal (50%)</td></tr>
<tr><td>- Dərsə davamiyyətə görə maksimum bal</td><td>10 bal (10%)</td></tr>
<tr><td>- Tələbələrin sərbəst işinə görə maksimum bal</td><td>10 bal (10%)</td></tr>
<tr><td>- Seminar və laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə maksimum bal</td><td>30 bal (30%)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Qeyd: seminar dərslərində tələbənin jurnalda ən azı 3 (üç qiyməti olduğu halda, ona tədrisin bu növü üzrə ballar hesablanır. Əks təqdirdə tələbəyə bal hesablanmır.</td></tr>
<tr><td>2. İmtahan nəticələrinə görə maksimum bal</td><td>50 bal (50%)</td></tr>
<tr><td colspan="2">3. Fənnin mənimsənilməsi qaydası: semestr ərzində imtahan nəticəsinə görə toplanan balların cəmi 50-dən yuxarı olan tələbələr fənni mənimsəmiş hesab edilir.
- 51 baldan aşağı – “qeyri kafi” – F
- 51 – 60 - “qənaətbəxş” – E
- 61 – 70 – “kafi” – D
- 71 – 80 – “yaxşı” – C
- 81 – 90 – “çoxyaxşı” – B
- 91 – 100 – “əla”</td></tr>
<tr><td>Cəmi:</td><td>100 bal (100%)</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Tapşırıqlar: Tapşırıq olaraq tələbələrə aşağıda qeyd olunmuş sərbəst mövzular verilir və semestr ərzində qiymətləndirilir</td></tr>
</table>

Qiymətləndirmə metodları	**Sərbəst iş mövzuları:** 1. İctimai təkrar istehsal 2. Makroiqtisadi göstəricilər sistemi 3. İqtisadi artım 4. Milli iqtisadiyyat və milli bazar 5. İnflyasiya və antiinflyasiya tənzimlənməsi 6. Makroiqtisadi qeyri sabitlik 7. Makroiqtisadi tarazlıq 8. İqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsi 9. Məcmu tələb və məcmu təklif 10. Maliyyə sistemi 11. Kredit sistemi 12. Vergi və vergi sistemi 13. Əhalinin məcmu gəlirlərinin formalaşması və bölgüsü 14. Dünya iqtisadiyyatı və beynəlxalq bazar 15. Beynəlxalq valyuta münasibətləri 16. Azərbaycan dünya təsərrüfatı sistemində 17. Qlobal iqtisadi problemlər 18. Büdcə vergi siyasəti 19. Dövlət borcları və büdcə kəsri 20. Qiymətlərin səviyyəsi və məcmu tələb 21. İşsizlik , formaları və tənzimlənməsi 22. İnflyasiyanın tənzimlənməsi 23. İnflyasiya və işsizliyin qarşılıqlı əlaqəsi 24. Əhali gəlirləri və onun növləri 25. Gəlirlərin bərabərsizliyi. Lorens əyrisi 26. Həyat səviyyəsi və onun göstəriciləri 27. Gəlirlərin qeyri-bərabərliyi. Yoxsulluq 28. Dövlət büdcəsisnin gəlirləri və xərcləri 29. Dövlət büdcə kəsrinin aradan qaldırılması yolları Vergiqoymanın prinsipləri. Laffer əyrisi **Təqdimat:**Slayd formasında hazırlanaraq sunulan təqdimatlar "GÖRÜRƏM, EŞİDİRƏM VƏ YADDA SAXLAYIRAM" prinsipinə əsasən qiymətləndirilir.
Qaydalar	**Davamiyyət:** Fənn üzrə ayrılmış bütün saatların 25%-dən çoxunda iştirak etməyən tələbə imtahana buraxılmır. **Buraxılmış imtahan və ya tapşırıqlar:** Tələbə planlaşdırılan təqdimatda və ya imtahanda iştirak edə bilməyəcəyi təqdirdə əvvəlcədən məlumat verməlidir. Tam sinif iştirakı və təyin olunmuş ev tapşırığını yerinə yetirilməsi gərəklidir. Tədqiqat işlərində, hazırlanmış layihələrdə istifadə olunan mənbələrə istinad verilməlidir. Bununla birlikdə, tələbə tərəfindən təhlil edilmədən, yalnız istinad və sitatlardan ibarət olan hər hansı bir tədqiqat işi qəbul edilə bilməz. Testlər zamanı köçürmə, təyin edilmiş qaydalara tabe olunmadığı təqdirdə tələbə imtahan nəticəsinin ləğv olunmağı ehtimalı daxil olmaqla cəzalandırılacaqdır. Təqdimatların / layihə sənədlərinin mövzuları fənni tədris edən müəllim tərəfindən əvvəlcədən müəyyənləşdiriləcəkdir. Müəllim ilə əvvəlcədən razılaşdırıldığı təqdirdə digər tələbələrlə əməkdaşlığa icazə verilə bilər.

İlkin cədvəl			
Həftə	**Tarix (ilkin)**	**Mövzular**	**Dərslik / Tapşırıqlar / ədəbiyyat**
1.		**Ümumi tələb və təklif. Makrpiqtisadi tarazlıq** Ümumi tələb və təklif onlara təsir edən amillər.Makroiqtisadi tarazlığın mahiyyəti, ilkin şərtləri və təmin edilməsi. Makroiqtisadi tarazlığın təhlili. **Qısa icmal:** Ümumi tələbin dəyişməsinə təsir edən digər şərtlər. 1) Istehlakçıların rifa-hı; 2) Istehlakçı göz-ləmələri və borclarının artması; 3) Vergi-lər və faiz dərəcələri; 4) Investisiyalardan və müəssisələrin mənfəətindən gözlənilən gəlir; 5) Texnologiyalar və artıq istehsal güclərinin mövcudluğu; 6) Başqa ölkələrin milli gəliri; 7) Valyutaların məzənnələri. Ümumi təklifin dəyişməsinə qeyri-qiymət amilləri təsir göstərir: 1) Iqtisadi ehtiyatların qiymətlərinin dəyişməsi; 2) Məhsuldarlığın dəyişməsi; 3) Hüquq norma-larının dəyişməsi. Makroiqtisadi tarazlıq dedikdə iqtisadi ehtiyatlarla cəmiyyətin tələbatı arasındakı (dəyər ifadəsində) uyğunluq nəzərdə tutulur.	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu
2.		**Təkrar istehsal** İctimai istehsalın quruluşu. Təkrar istehsalın mahiyyəti və növləri. Geniş təkrar istehsalın intensiv tipli növləri. Proporsionallıq, Ümumi və sahə proporsiyaları. **Qısa icmal:** Ictimai istehsalın klassik quruluşu. Ictimai istehsalın müasir quruluşu təkrar istehsalın növləri: 1) Sadə təkrar istehsal; 2) Geniş təkrar istehsal; 3) Azalan (məhdud) təkrar istehsal. Təkrar istehsalın intensiv növünün formaları. 1. Əməyə qənaət(əmək məhsuldarlığı). 2. Fonda qənaət (fond veriminin yüksəldilməsi). 3.Materiala qənaət (material tutumunun aşağı salınması. 4.Hərtərəfli növlər	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu
3.		**İqtisadi artım** İqtisadi artımın mahiyyəti. İqtisadi artımın məqsədi və tipləri. İqtisadi artım amilləri. İqtisadi artımın hərəkətverici qüvvələri.İqtisadi artım və istehsalın səmərəliliyi. **Qısa icmal:** Iqtisadi artım bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olan iki göstərici ilə müəyyən edilir. 1) Real ümummilli və ya	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və

		xalis milli məhsulun artması. 2) Hər nəfərə düşən real ümummilli və ya xalis milli məhsulun artması. Makroiqtisadi səviyyədə iqtisadi artımın ən mühüm göstəriciləri ÜMM-in və ya Milli gəlirin artması; Hər nəfərə düşən ÜMM və milli gəlirin artması; Bütövlükdə sahələr üzrə və hər nəfərə düşən sənaye məhsulları istehsalının artım sürəti. Iqtisadi artıma təsir edən amillər. 1) Təbii ehtiyatların kəmiyyəti və keyfiyyəti; 2) Əmək ehtiyatlarının kəmiyyəti və keyfiyyəti; 3) Əsas kapitalın dəyəri; 4) Elmi-texniki tərəqqi; 5) Sahibkarlıq qabiliyyəti və idarəetmə bacarığı.	Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu
4.		**İqtisadi artım faktları** İqtisadi artım. Rifah səviyyəsinin ölçülməsi. Loqarifmik şkala. Adambaşına buraxılış. Alıcılıq Qabiliyyəti Pariteti (AQP). AQP göstəricilərinin tərtib edilməsi. Pul insanı xoşbəxt edirmi? Artımın əsası **Qısa icmal:** iqtisadi artımın modelləşdirilməsində üç istiqamət: 1) Iqtisadi artımın Keyns modeli; 2) Neoklassik modellər; 3) Tarixi-sosioloji modellər. Kobb-Duqlas funksiyası Xarrod modeli Domar modeli	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu
5.		**Ümumi milli məhsul və milli gəlir.** Ümumimilli və son məhsul anlayışları. Ümumi milli məhsulun hesablanması metodları. Xalis milli məhsul və milli gəlir. Ümumi milli məhsul və cəmiyyətin rifahı. Milli sərvət və onun artırılması yolları. **Qısa icmal:** Xalis maliyyə sövdələşmələri 1) Dövlət transfert ödənişləri; 2) Xüsusi transfert ödənişləri; 3) Qiymətli kağızların alqı-satqısı. məhsulun istehsal və ya xərclərə görə hesab-lanması metodu ÜMM-in gəlirlər və ya bölgü üzrə hesab-lanması metodu Milli gəlirin tərkibi Muzdlu işçilərin əmək haqqı; 2) Icarə haqqı (renta tədiyələri); 3) Faiz; 4) Mülkiyyətə görə əldə edilən mənfəət; 5) Korporasiyaların əldə etdikləri mənfəətdən ödədikləri vergilər; 6) Dividendlər; 7) Korpo-rasiyaların bölüşdürülməyən mənfəəti. "Məhsul-sərvət" qarşılıqlı əlaqəsi "Sərvət-məhsul" qarşılıqlı əlaqəsi	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu
6.		**Milli iqtisadiyyat və onun formalaşması**	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev,

		xüsusiyyətləri **Qısa icmal:** Milli iqtisadiyyat. Milli iqtisadiyyat və onun tipləri. Sağlam milli iqtisadiyyat. Ölkə iqtisadiyyatının quruluşu. Ölkə iqtisadiyyatının təkmilləşdirilməsi problemləri. Milli bazar. Milli bazarın quruluşu.Milli iqtisadiyyat və milli təhlükəsizlik. Qısa icmal: milli iqtisadiyyatın quruluşu 1. Ev təsərrüfatı bölməsi- bura ölkənin bütün ailələri daxildir və o fəaliyyətini tələbatın ödənilməsinə yönəldir. 2. Sahibkarlıq bölməsi – ölkə daxilində qeydiyyatdan keçmiş və öz fəaliyyətini mənfəət götürmək üçün təşkil edən bütün firmaların məcmusudur. 3. Dövlət bölməsi – bütün dövlət institutları və təsisatlardan ibarətdir. Bu bölmə ictimai istehsalı təşkil edir, sosial ödəmələr aparır , milli gəlirin təkrar bölgüsünü həyata keçirir, pul kütləsini və xarici iqtisadi əlaqələri tənzimləyir. 4. Xarici bölmə- bu daimi yerləşən yerli ölkə hüdudlarından kənarda olan bütün iqtisadi subyektlərin məcmusudur. milli bazarın özünün va-lyuta sistemi Azərbaycan Respublikasının özünəməxsus sosial-iqtisa-di inkişaf modeli	M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu
7.		**Gəlirlərin formalaşması və bölgüsü.** Gəlirlərif formalaşmasının baza mexanizmi. Əhalinin gəlirləri. Əhali gəlirləri, onların növləri və yaranma mənbələri. Gəlirlərin bərabərsizliyi. M. Lorens əyrisi və K. Cini əmsalı. Əmək haqqının mahiyyəti, formaları və sistemləri.Nominal və real əmək haqqı, onlara təsir edən amillər. Həyat səviyyəsi və yoxsulluq. Dövlətin sosial siyasəti. Əhalinin sosial müdafiə sistemi. **Qısa icmal:** eqalitar, roulsian, utilitar, bazar Pul gəlirləri Natural gəlirlər Nominal gəlirlər Sərəncamda qalan gəlir Real gəlirlər Tarif sis-temi 1) Tarif (maaş) dərəcə-si; 2) Tarif cəd-vəli; 3) Tarif – ixtisas məlumat kitabcası.	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu
8.		**İstehlak, yığım və investisiyalar.** İstehlakın mahiyyəti və təsnifatı. Yığımın mahiyyəti, səbəbləri, ona təsir edən amillər və təsnifatı. İnvestisiyanın mahiyyəti və təsnifatı. Multiplikator və akselerator nəzəriyyəsi. **Qısa icmal:** İnvestisiyaların müxtəlif təsnifatları Maliyyə investisiyaları Müəssisə investisiyaları İnvestisiya tələbinin həcmini təyin edən amillər üzrə İnvestisiya	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və

		ehtiyatlarına sahiblik forması ilə	Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu
9.		**Büdcə və vergilər** Dövlət büdcəsinin mahiyyəti və quruluşu. Büdcə kəsiri və dövlət borcu. Vergilərin mahiyyəti, vəzifələri və növləri.Vergitutmanın prinsipləri, mexanizmi və tənzimlənməsi. Vergitutmanın beynəlxalq aspektləri. **Qısa icmal:** Sosial xərclər Iqtisadi ehtiyaclara yönəldilən xərclər. 1) Daxili borc; 2) Xarici borc; 3) Qısa müddətli (bir ilədək) borc; 4) Orta müddətli (bir ildən beş ilədək) borc; 5) Uzun müddətli (5 ildən yuxarı) borc Vergilərin vəzifələri: 1) Dövlət xərclərinin maliyyələşdirilməsi–fiskal vəzifə; 2) Ayrı-ayrı so-sial qrupların gəlirləri arasındakı nisbətin dəyişdirilməsi yolu ilə sosial tarazlığın təmin olunması–sosial vəzifə; 3) Iqtisadiyyatın dövlət tərəfindən tənzimlən-məsi – tənzimləmə vəzifəsi; 4) Vergi ödəyicilərinin maraqlandırılması–stimul-laşdırma vəzifəsi	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu
10.		**Kredit sistemi və banklar** Kreditin mahiyyəti, prinsipləri və növləri. Banklar və onların növləri. Bank əməliyyatları. Dövlətin kredit siyasəti. **Qısa icmal:** kreditin verilməsi prinsipləri 1) Müddətli; 2) Məqsədli; 3) Təminatlı və 4) Faizli olmalıdır. Qısa müd - dətli kredit; Uzun müddətli kredit. Investisiya bankları Kommersiya bankları Mərkəzi bank Bankların yerinə yetirdikləri vəzifələr 1) Passiv əməliyyatlar; 2) Aktiv əməliyyatlar; 3) Xidmət göstərilməsi ilə əlaqədar olan əməliyyatlar; 4) Bankların xüsusi əməliyyatları.	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu
11.		**İnflyasiya və onun aradan qaldırılması yolları** İnflyasiyanın mahiyyəti və növləri. İnflyasiyanın səbəbləri və müasir dövrdə xüsusiyyətləri. Tələb və təklifin inflyasiyası. İnflyasiyanın sosial iqtisadi nəticələri. **Qısa icmal:** 70 ədədi qaydası ÜMM-in deflyatoru Açıq inflyasiya Sarsıdıcı inflyasiya Mötədil (mülayim) inflyasiya Çaparaq inflyasiya Hiper inflyasiya Tarazlaşdırılan inflyasiya Tarazlaşdırılmayan inflyasiya Gözlənilən inflyasiya Gözlənilməyən	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat”

		inflyasiya Staqflyasiya **Nullifikasiya Valyutanın restavrasiyası**	mühazirələr toplusu
12.		**Məşğulluq və işsizlik.** Əmək bazarının mahiyyəti, fəaliyyət mexanizmi və seqmentləşdirilməsi. İşsizlik, onun səbəbləri, ölçülməsi və formaları.Əhalinin məşğulluğu və əmək bazarının dövlət tərəfindən tənzimlənməsi. **Qısa icmal:** Əmək bazarının fəaliyyət mexanizminə dair geniş yayılmış ideyaları Marksist iqtisadi nəzəriyyə Monetarizm məktəbi iqtisadi fəal əhali Məşğul əhalinin tərki İşsizliyin səbəbləri 1) Əhali artıqlığı (maltusçuluq); 2) Texniki tərəqqi ("texnoloji nəzəriyyə"); 3) Kapital yığımı prosesi (marksist məktəb); 4) Bazar tələbinin kifayət qədər olmaması (Keyns nəzəriyyəsi); 5) Əmək haqqının səviyyəsinin yüksək olması ("azad sahibkarlıq" məktəbi).	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard "Makroiqtisadiyyat" yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev "Mikro və Makroiqtisadiyyat" Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov "Makroiqtisadiyyat" mühazirələr toplusu
13.		**Filips əyrisi, təbii işsizlik səviyyəsi və inflyasiya** İnflyasiya, gözlənilən inflyasiya və işsizlik. Filips əyrisi və təbii işsizlik səviyyəsi. Yüksək inflyasiya və Filips əyrisi əlaqəsi. Deflyasiya və Filips əyrisi arasında əlaqə **Qısa icmal:** Uzunmüddətli Fillips əyrisi Qısamüddətli Fillips əyrisi Yeni klassik forma Yeni Keynes tipli Fillips əyrisi (YKFƏ) Hibrid model Siyasət əhəmiyyəti	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard "Makroiqtisadiyyat" yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev "Mikro və Makroiqtisadiyyat" Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov "Makroiqtisadiyyat" mühazirələr toplusu
14.		**Makroiqtisadi qeyri- sabitlik. İqtisadi tsikllər nəzəriyyəsi.** İqtisadi inkişafın qeyri- sabitliyi. İqtisadi tsikl və onun fazaları. Tsikllər nəzəriyyəsi. Dövlətin antitsiklik tənzimləməsi. **Qısa icmal:** tsiklik və qeyri- tsiklik tərəddüdlər iqtisadi inkişafın qeyri-sabitliyinə təsir göstərən daxili və xarici amillər Xarici amillər. - müharibə, inqilab və digər siyasi sarsıntılar; - qızıl , uran, neft və digər resursların nəhəng yataqlarının kəşfi; - yeni ərazilərin mənimsənilməsi və bununla əlaqədar əhalinin miqrasiyası, yer kürəsinin əhalisinin sayında tərəddüdlər; - ictimai istehsalın strukturunu dəyişə biləcək texnoloji yeniliklər, ixtiralar və innovasiya	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard "Makroiqtisadiyyat" yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev "Mikro və Makroiqtisadiyyat" Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov "Makroiqtisadiyyat" mühazirələr toplusu

		Daxili amillər. - əsas kapitalın fiziki xidmət müddəti; - şəxsi istehlakın artımı və azalması istehsalın həcminə və məşğulluğa təsir göstərir; - əsaslı vəsait qoyuluşunun genişlənməsi, yaxud istehsalın genişləndirilməsinə, modernləşdirilməsinə, yeni iş yerlərinin açılmasına vəsait qoyuluşu; - istehsala, tələbata və istehlaka birbaşa və dolayısı ilə dövlətin iqtisadi siyasətinin təsiri.	
15.		**İqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsi** Iqtisadiyyatın dövlət tərəfindən tənzimlənməsinin zəruriliyi. Qarışıq iqtisadiyyat şəraitində dövlətin əsas iqtisadi funksiyaları. Dövlət tənzimlənməsinin obyektləri və subyektləri. İqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsinin formaları və metodları. **Qısa icmal:** kapitalist iqti-sadiyyatı «sosial dövlət» siyasəti «səmərəli dövlət» siyasəti Qərb ölkələrində Jənub-Şərqi Asiya ölkələrindəki «iqtisadi möcüzə» dövlət tərəfindən tənzim-ləmənin səmərəlili - proqnozlaşdırılan göstərijilərlə faktiki göstərijilərin müqayisə edilməsi; -beynəlxalq müqayisədən istifadə olunması; -ölkənin iqtisadi təhlükəsizliyinə qiymət vermək üçün faktiki və optimal həddin müqayisə edilməsi.	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard "Makroiqtisadiyyat" yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev "Mikro və Makroiqtisadiyyat" Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov "Makroiqtisadiyyat" mühazirələr toplusu
16.		**Dünya iqtisadiyyatının formalaşması və beynəlxalq bazar.** Dünya təsərrüfatının meydana gəlməsinin obyektiv əsasları. İqtisadi inteqrasiya anlayışı, onun məzmunu və amilləri. Beynəlxalq miqyasda kapitalın hərəkəti, onun formaları və tənzimlənməsi. Birbaşa investisiya mexanizmi. İnvestisiya mühiti və məsuliyyəti. Beynəlxalq miqyasda işçi qüvvəsinin miqrasiyası, onun nəticələri və tənzimlənməsi. **Qısa icmal:** dünya kapitalist təsərrüfatının meydana gəlməsi dünya sosialist təsərrüfa-tının meydana gəlməsi Beynəlxalq əmək bölgüsü sərbəst ticarət zonası gömrük ittifaqlarının yaradılması ümumi bazar birbaşa və dolayı investisiyalar Qız şirkətləri Inhisarçının üstünlüyü modeli Məhsulun həyat dövrü modeli Internallaşdırma modeli Marksist model Eklektik model	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard "Makroiqtisadiyyat" yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev "Mikro və Makroiqtisadiyyat" Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov "Makroiqtisadiyyat" mühazirələr toplusu

17.		**Maliyyə münasibətləri** Maliyyənin zəruriliyi. Maliyyənin mahiyyəti. Maliyyənin funksiyaları. Maliyyə sistemi. Maliyyənin subyektləri. Dövlət büdcəsi. Büdcənin gəlirləri və xərcləri. Büdcə kəsri, onun sosial-iqtisadi nəticələri və aradan qaldırılması yolları. **Qısa icmal:** Beynəlxalq maliyyə bazarlarının mövcud vəziyyəti; Beynəlxalq bank işinin mövcud durumu; Beynəlxalq maliyyə korporasiyalarında, institutlarında və beynəlxalq portdal investisiyalarında mövzu olan şərait. Tədiyyə balansının tarazlaşdırılması; II. Valyuta kursunun sabitliyinin qorunması; III. Valyuta qiymətlilərinin dövlətin əlində cəmləndirilməsi və ondan valyutanın tənzimlənməsində istifadə.	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu
18.		**Dünya ticarəti və tədiyyə balansı** Dünya ticarəti haqqında nəzəriyyələr. Dünya ticarətinin əsas cəhətləri və quruluşu. Dünya əmtəə bazarında qiymətlərin əmələ gəlməsi. Tədiyə balansı, onun tərtib olunması və tənzimlənməsi. Xarici ticarət siyasəti və onun həyata keçirilməsi mexanizmi. **Qısa icmal:** Xarici ticarət balansı Əmtəə idxalı Xidmətlər balansı Kapitalın və maliyyənin hərəkəti Birbaşa investisiyalar Kreditlər və digər investisiyalar Strateji valyuta ehtiyatlarının dəyişməsi	6. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 7. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 8. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 9. M.C.Atakişiyev “Mikro və Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 10. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu
19.		**Qlobal iqtisadi problemlər.** Qlobal iqtisadi problemlərin təsnifatı. Qlobal iqtisadi problemlərin həll edilməsi yolları. Qlobal iqtisadi problemlərin həll edilməsində elmi texniki tərəqqinin rolu. - **Qısa icmal:** "insan-cəmiyyət" sistemində meydana çıxan münasi-bətləri ifadə edən problemlər ‘’cəmiyyət-təbiət" sistemində meydana çıxan münasibət-ləri ifadə edən problemlər "Insan–cəmiyyət–təbiət" sistemində qlobal problem-lər Qlobal problemlər içərisində ətraf mühitin mühafizəsi - elmin bilavasitə məhsuldar qüvvəyə çevrilməsini; - ictimai əmək bölgüsünün get- gedə dərinləşməsini; - məhsuldar qüvvələrin bütün ünsürlərinin keyfiyyətcə yeniləşməsini; informasiyanın iqtisadi və sosial əhəmiyyətinin yüksəldilməsi və kommunikasiya vasitələrinin geniş şəbəkəsinin yaradılmasını	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov “İqtisadi nəzəriyyə” Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard “Makroiqtisadiyyat” yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev “Mikro və Makroiqtisadiyyat” Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov “Makroiqtisadiyyat” mühazirələr toplusu .

20.		**Beynəlxalq valyuta münasibətləri.** Valyutanın mahiyyəti, milli və qünya valyuta sistemləri. Valyuta məzənnəsi və onu müəyyən edən amillər. Beynəlxalq maliyyə kredit sistemi. **Qısa icmal:** Milli valyuta sisteminin əsas ünsürləri 1) Milli valyuta vahidi, 2) Valyuta məzənnəsi, 3) Valyutanın dönərliliyi şərtləri, 4) Valyuta və qızıl bazarları sistemləri, 5) Ölkənin istifadə etdiyi beynəl-xalq hesab-laşma qaydaları, 6) Ölkənin qızıl valyuta ehtiyat-larının tərkibi və idarə edilməsi sistemi, 7) Ölkədə valyuta münasibətlərini tənzimləyən milli təsisatların statusu. Beynəlxalq valyuta bazarının başlıca iqtisadi vahid-ləri xaricə mal göndərənlər, xaricdən mal gətirənlər və dolayı aktivlərin sahibləri 1) Sərbəst dönərli valyutalar; 2) Qismən dönərli valyutalar; 3) Dönərli olmayan (qapalı) valyutalar.	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard "Makroiqtisadiyyat" yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev "Mikro və Makroiqtisadiyyat" Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov "Makroiqtisadiyyat" mühazirələr toplusu
21.		**Pul tədavülü və pul sistemləri** Pul dövriyyəsi anlayışı, onun məzmunu və quruluşu. Pul dövriyyəsinin təşkilinin nəzəri əsasları. Nağdsız hesablaşmaların təşkilinin əsas prinsipləri və formaları. Nağd pul dövriyyəsinin iqtisadi məzmunu. Pul tədavülü qanunları və onların xarakteristikası. Pul sistemləri. **Qısa icmal:** Metal pul nəzəriyyəsi Nominal pul nəzəriyyəsi Miqdar pul nəzəriyyəsi ədəbiyyatda "pul tədavülü", "pul-tədiyyə dövriyəsi" pul-hesablaşma dövriyyəsi pul-kredit dövriyyəsi pul-maliyyə dövriyyəsi qızıl sikkə standartı; qızıl külçə standartı; qızıl deviz standartı	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard "Makroiqtisadiyyat" yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev "Mikro və Makroiqtisadiyyat" Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov "Makroiqtisadiyyat" mühazirələr toplusu
22.		**Azərbaycan dünya təsərrüfatı sistemində** Azərbaycanın beynəlxalq iqtisadi münasibətlərinin formalaşmasının əsas istiqamətləri. Xarici ticarət siyasəti və xarici ticarət əlaqələri. Azərbaycan və Beynəlxalq iqtisadi təşkilatlar. **Qısa icmal:** Azərbaycan Respublikasının özünəməxsus sosial-iqtisa-di inkişaf modeli Keçid dövründə sanballı əhəmiyyətə malik olan nəticələr Azərbaycan Respublikasında ixracın strukturunda əsas yer tutan məhsullar İxracın və idxalın əmtəə strukturu və XİƏ-in saziş növləri XİƏ-in coğrafiyası	1. T.S.Vəliyev, Ə.P.Babayev, M.X.Meybullayev "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2001. 2. E.Kərimov, B.Osmanov "İqtisadi nəzəriyyə" Bakı 2010. 3. Olivier Blanşard "Makroiqtisadiyyat" yeddinci nəşr. 4. M.C.Atakişiyev "Mikro və Makroiqtisadiyyat" Bakı 2010. 5. Haqverdi Əhmədov "Makroiqtisadiyyat" mühazirələr toplusu

Sıra №-si	M ö v z u l a r ı n a d ı	Saat	Tarix	Qeyd
1	**Ümumi tələb və təklif. Makrpiqtisadi tarazlıq**	4		
2	**Təkrar istehsal**	2		
3	**İqtisadi artım**	2		
4	**İqtisadi artım faktları**	2		
5	**Ümumi milli məhsul və milli gəlir.**	4		
6	**Milli iqtisadiyyat və onun formalaşması xüsusiyyətləri**	2		
7	**Gəlirlərin formalaşması və bölgüsü.**	4		
8	**İstehlak, yığım və investisiyalar.**	4		
9	**Büdcə və vergilər**	2		
10	**Kredit sistemi və banklar**	2		
11	**İnflyasiya və onun aradan qaldırılması yolları**	2		
12	**Məşğulluq və işsizlik**	4		
13	**Filips əyrisi, təbii işsizlik səviyyəsi və inflyasiya**	2		
14	**Makroiqtisadi qeyri- sabitlik. İqtisadi tsikllər nəzəriyyəsi.**	4		
15	**İqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsi**	2		
16	**Dünya iqtisadiyyatının formalaşması və beynəlxalq bazar.**	4		
17	**Maliyyə münasibətləri**	2		
18	**Dünya ticarəti və tədiyyə balansı**	2		
19	**Qlobal iqtisadi problemlər.**	2		
20	**Beynəlxalq valyuta münasibətləri.**	4		
21	**Pul tədavülü və pul sistemləri**	2		
22	**Azərbaycan dünya təsərrüfatı sistemind**	2		
Cəmi:		***60***		

Fənn müəllimi: **N.Ə.Ağayev**